

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ДОКУМЕНТУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВООПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЕЮ 173-2 КУПАП

(за результатами аналітичного дослідження
постанов районних судів м. Маріуполь)

науково-практичні рекомендації

**ДОКУМЕНТУВАННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ
ПРАВOPУШЕНЬ,
ПЕРЕДБАЧЕНИХ
СТАТТЕЮ 173-2 КУПАП**

(за результатами аналітичного дослідження
постанов районних судів м. Маріуполь)

науково-практичні рекомендації

Маріуполь – 2021

Укладачі:

ВІТВИЦЬКИЙ Сергій Сергійович – ректор Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України

МЕРДОВА Ольга Миколаївна – завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

СВЕТЛІЧНА Ольга Олексіївна – радник з гендерних питань Донецького державного університету внутрішніх справ

Рецензенти:

КОРНІЄНКО Максим Вікторович – завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

КІЦУЛ Юрій Степанович – начальник відділу взаємодії з органами державної влади та громадськістю Департаменту моніторингу дотримання прав людини Міністерства внутрішніх справ України, кандидат юридичних наук

Д 63

Документування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП (за результатами аналітичного дослідження постанов районних судів м. Маріуполь): науково-практичні рекомендації / С.С. Вітвицький, О.М. Мердова, О.О. Светлічна. Маріуполь: Донецький державний університет внутрішніх справ, 2021. 30 с.

Автори на підставі проведеного аналітичного дослідження постанов районних судів м. Маріуполь, прийнятих у 2020 році за результатами розгляду справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП, виявили найтипівші помилки при документуванні адміністративних правопорушень зазначеної категорії справ, розробили науково-практичні рекомендації для працівників Національної поліції України з метою подолання адміністративних помилок в їх правозастосовній діяльності.

Науково-практичні рекомендації розраховані на працівників підрозділів Національної поліції України, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти та стануть у нагоді всім, хто цікавиться питаннями протидії домашньому насильству.

Координаторами підготовки науково-практичних рекомендацій виступили Маріупольська міська рада та ГО «Рада жінок Донеччини».

ЗМІСТ

ВСТУП	6
МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	7
01 Загальна аналітична інформація щодо винесених постанов районними судами м. Маріуполь, прийнятих у 2020 році за результатами розгляду справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП	8
02 Інформація щодо допущених помилок працівниками Національної поліції при документуванні адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП	18
03 Практичні рекомендації щодо документування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП	22
04 Практичні рекомендації щодо документування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП	25
ВИСНОВКИ	31

ВСТУП

За даними Державної судової адміністрації України, за 2020 рік на розгляді в судах перебувало

130 670

справ за вчинення правопорушення

Лише у

62 554

випадків було прийнято рішення про притягнення осіб до адміністративної відповідальності

Серед винесених судами постанов

13%

складають постанови про повернення матеріалів на доопрацювання для належного їх оформлення

Проблема запобігання та протидії домашньому насильству в Україні є найбільш обговорюваною в останні роки. Органами публічного адміністрування, що реалізують комплексний інтегрований підхід до подолання домашнього насильства, активно запроваджуються організаційно-правові заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства, удосконалюються існуючі інструменти діяльності у цій сфері, здійснюється узагальнення правозастосовної практики суб'єктів, дотичних до боротьби з такими правопорушеннями, як кримінально-правовими заходами, так і адміністративно-правовими.

Усвідомлюючи важливість роль адміністративно-правових заходів протидії домашньому насильству у 2021 році було внесено ряд змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі з метою удосконалення правового регулювання притягнення до відповідальності за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування.

На сьогоднішній день справи про адміністративні правопорушення за ст. 173-2 КУпАП є одними з найчисельніших категорій справ серед усіх справ про адміністративні правопорушення, які перебували на розгляді у місцевих загальних судах. За даними Державної судової адміністрації України¹, за 2020 рік на розгляді в судах перебувало 130 670 справ за вчинення правопорушення, передбаченого статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, проте лише у 62554 випадків було прийнято рішення про притягнення осіб до адміністративної відповідальності, що складає тільки 48% від загальної кількості справ, що перебували на розгляді. Серед винесених судами постанов 13% складають постанови про повернення матеріалів на доопрацювання для належного їх оформлення.

Зважаючи на це, авторським колективом Донецького державного університету внутрішніх справ прийнято рішення про проведення аналітичного дослідження постанов районних судів м. Маріуполь, прийнятих у 2020 році за результатами розгляду справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП, для виявлення найтипівіших помилок при документуванні адміністративних правопорушень зазначеної категорії справ, та розробленні науково-практичні рекомендації для працівників Національної поліції України з метою подолання адміністративних помилок в їх правозастосовній діяльності.

¹ Інформація про результати розгляду справ у сфері протидії домашньому насильству за 2020 рік.
URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/nasilstvo_20

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою аналітичного дослідження є здійснення аналізу поточної ситуації з документуванням адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП, та розглядом таких справ районними судами м. Маріуполь.

Завдання проведеного аналітичного дослідження:

1. Аналіз винесених постанов районними судами м. Маріуполь, прийнятих у 2020 році за результатами розгляду справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП;
2. Систематизація видів постанов у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП, що виносилися протягом 2020 року;
3. Виокремлення типових помилок, що допускаються працівниками Національної поліції України при документуванні адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП;
4. Надання практичних рекомендацій працівникам Національної поліції України щодо документування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП.

Об'єкт дослідження: діяльність підрозділів Національної поліції України та судів щодо протидії домашньому насильству.

Предмет дослідження: наявний стан документування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП, та розгляд таких справ районними судами м. Маріуполь.

Обґрунтування методу дослідження: контент-аналіз постанов, прийнятих районними судами міста Маріуполь, та системний метод щодо виокремлення типових помилок, що допускаються при документуванні адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП, що надало можливість розробки науково-практичних рекомендацій.

Вихідні дані: 3320 постанов, прийнятих районними судами міста Маріуполь у період з 01 січня 2020 року до 31 грудня 2020 року за категорією справи «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» (ст. 173-2 КУпАП), що містяться у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

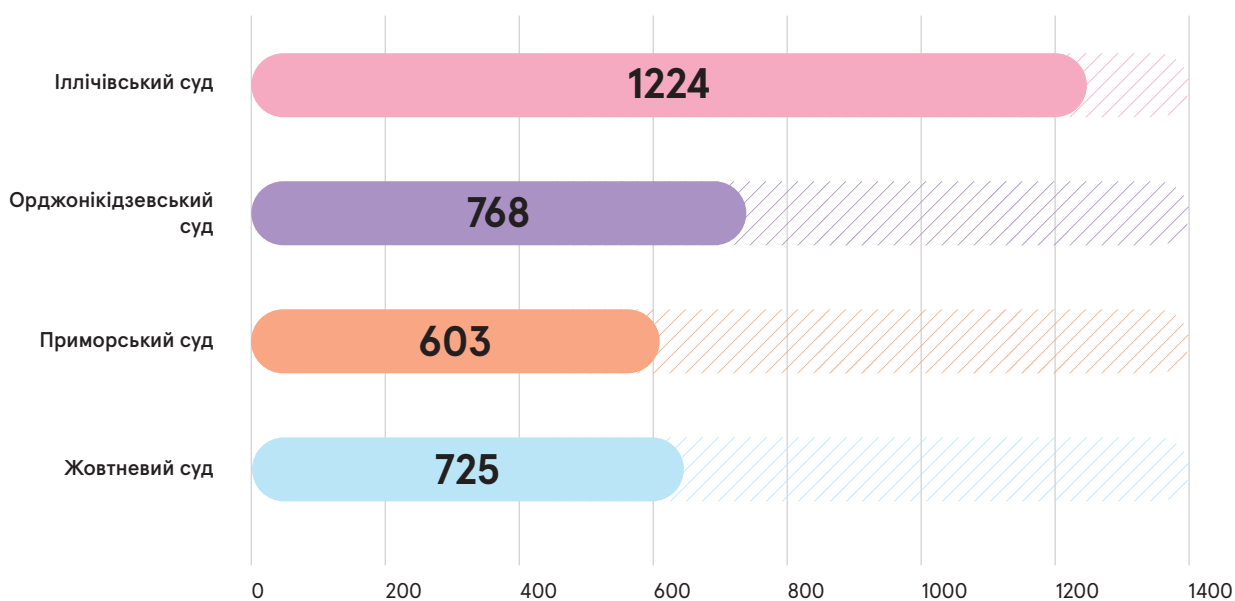
Географія дослідження:
м. Маріуполь

01

**Загальна аналітична
інформація щодо
винесених постанов
районними судами
м. Маріуполь,
прийнятих у 2020
році за результатами
розгляду справ
про адміністративні
правопорушення,
передбачені
ст. 173-2 КУпАП**

В ході дослідження проведений аналіз 3320 постанов, прийнятих районними судами міста Маріуполь у період з 01 січня 2020 року до 31 грудня 2020 року за категорією справи «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» (ст. 173-2 КУпАП), що містяться у Єдиному державному реєстрі судових рішень, з яких:

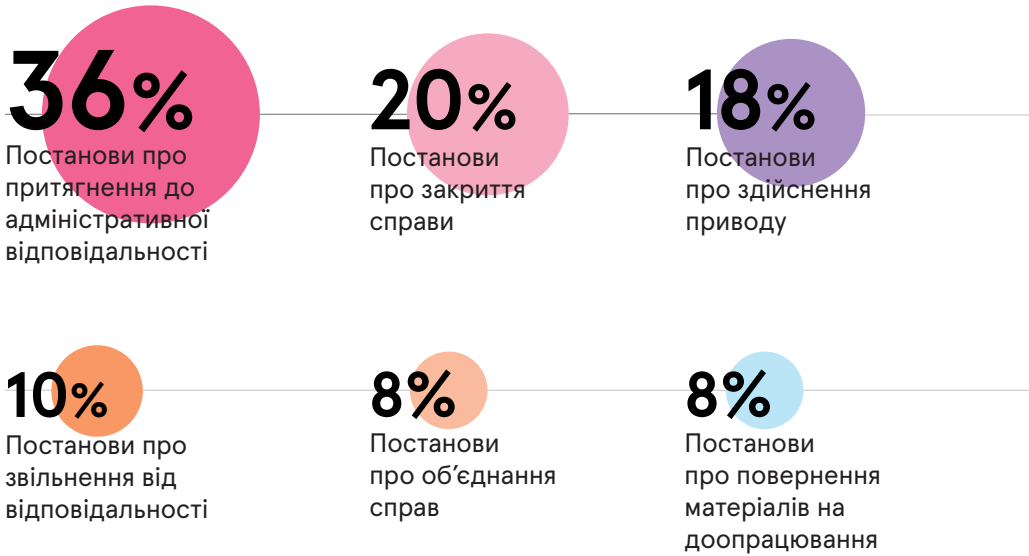
- Жовтневим районним судом у м. Маріуполь винесено 725 постанов;
- Приморським районним судом у м. Маріуполь — 603 постанови;
- Орджонікідзевським районним судом у м. Маріуполь — 768 постанов;
- Іллічівським районним судом у м. Маріуполь — 1224 постанови.

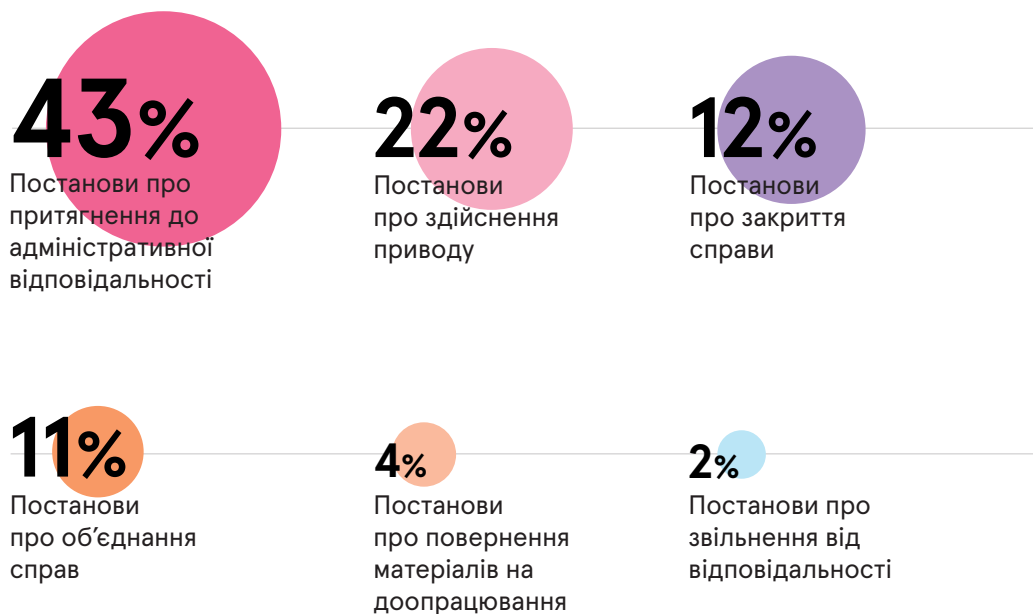
В ході розгляду зазначеної категорії справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП, суди виносили такі постанови:

1. про накладення адміністративного стягнення;
2. про закриття справи;
3. про звільнення від відповідальності;
4. про повернення на доопрацювання;
5. про об'єднання справ;
6. про здійснення приводу до суду;
7. про направлення справи до іншого суду.

Інформація щодо винесених постанов Жовтневим районним судом м. Маріуполь

Інформація щодо винесених постанов Приморським районним судом м. Маріуполь

Інформація щодо винесених постанов Орджонікідзевським районним судом м. Маріуполь

34%

Постанови про притягнення до адміністративної відповідальності

26%

Постанови про здійснення приводу

24%

Постанови про закриття справи

7%

Постанови про об'єднання справ

5%

Постанови про звільнення від відповідальності

4%

Постанови про повернення матеріалів на доопрацювання

Інформація щодо винесених постанов Іллічівським районним судом м. Маріуполь

49%

Постанови про здійснення приводу

24%

Постанови про закриття справи

20%

Постанови про притягнення до адміністративної відповідальності

6%

Постанови про об'єднання справ

2%

Постанови про повернення матеріалів на доопрацювання

1%

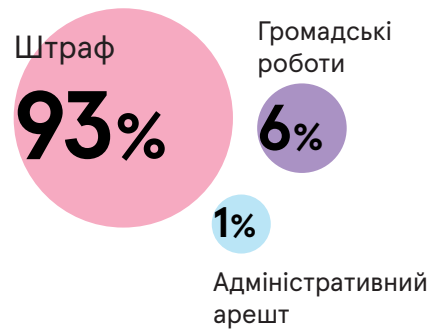
Постанови про звільнення від відповідальності

Із 3320 винесених судами постанов лише 1018 постанов про притягнення осіб до адміністративної відповідальності, що складає лише 30,6% із загальної чисельності.

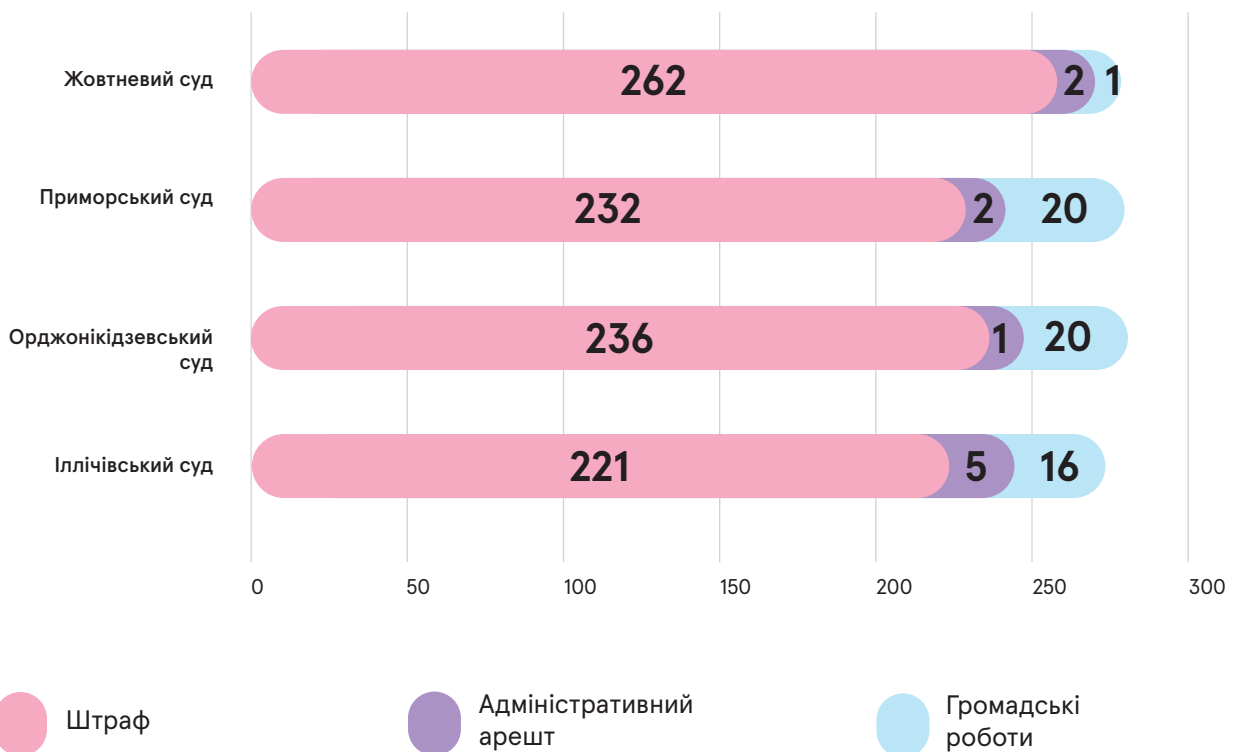
Аналіз справ засвідчив, що найбільш розповсюдженим видом адміністративного стягнення, що застосовується до осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності за ст. 173-2 КУпАП, залишається штраф, який накладався у якості стягнення у 93% випадків, накладення стягнення у вигляді громадських робіт було застосовано у 6% випадків, адміністративний арешт — 1% випадків.

Загальна інформація щодо накладених стягнень

Кількість випадків застосування стягнення

Аналіз накладених видів адміністративних стягнень

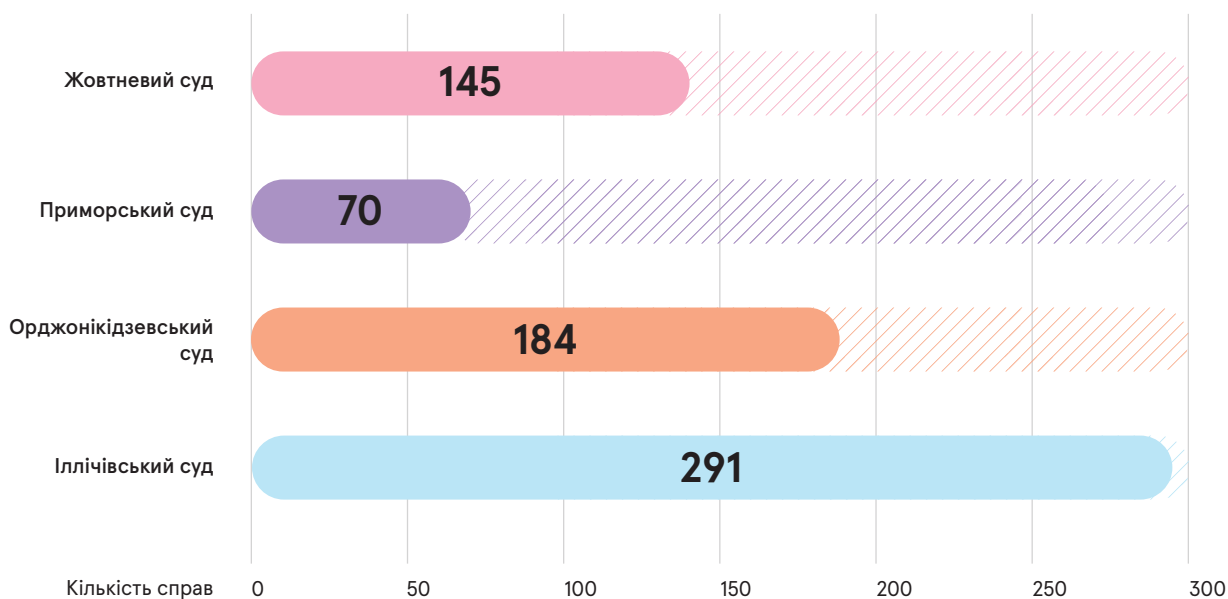

20,7%, що охоплює 690 прийнятих судами постанов, є постановами про закриття провадження за різними підставами.

Наголосимо, що підставами для закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення, є підстави, перелічені в ст. 247 КУпАП. Проаналізовані нами постанови про закриття провадження у справах про адміністративні правопорушення за ст. 173-2 КУпАП засвідчили, що судами у якості підстав закриття справ зазначалися:

- закінченням на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених статтею 38 цього КУпАП;
- відсутність події і складу адміністративного правопорушення;
- смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі;
- малозначність вчиненого адміністративного правопорушення².

Інформація щодо загальної чисельності кількості закритих проваджень

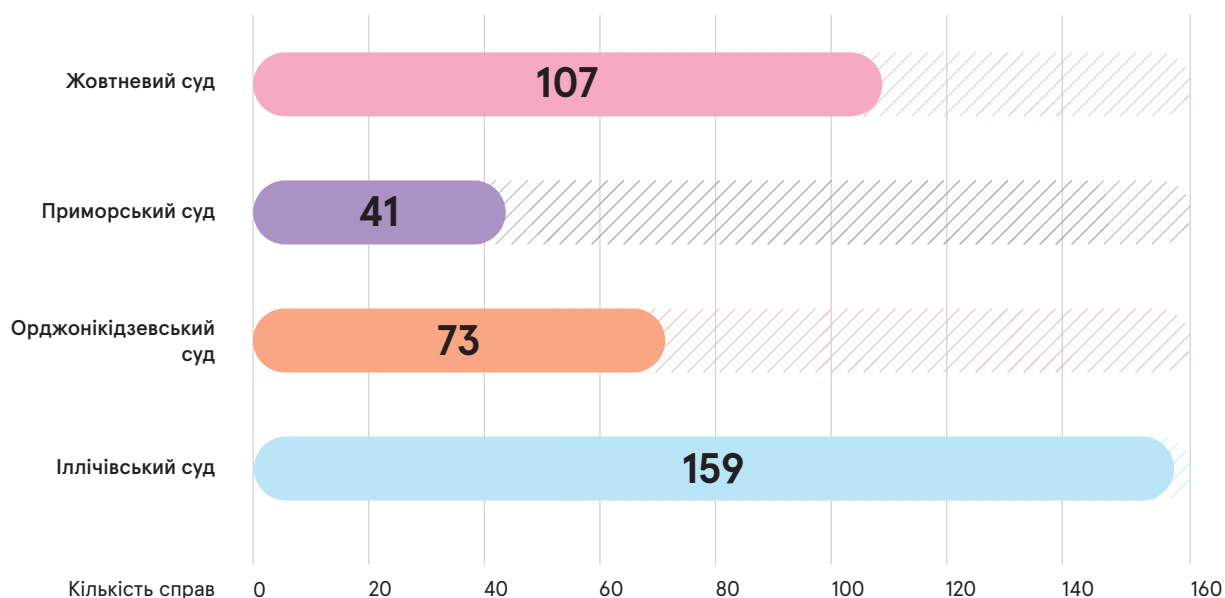

² УВАГА! Відповідно до ст. 22 та 247 КУпАП малозначність вчиненого адміністративного правопорушення не є підставою закриття провадження по справі, а підставою звільнення від адміністративної відповідальності

Найбільш чисельною підставою для закриття провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173–2 КУпАП, є закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених ч. 2 статті 38 цього КУпАП, оскільки за зазначеною категорією справ стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через три місяці з дня його виявлення.

Так, Жовтневим районним судом м. Маріуполь за названою підставою було закрито 73% справ від загальної чисельності закритих проваджень; Приморським районним судом у м. Маріуполь – 59%; Орджонікідзевським районним судом у м. Маріуполь – 40%; Іллічівським районним судом у м. Маріуполь – 55%.

Інформація щодо кількості закритих проваджень у зв'язку із закінченням на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених статтею 38 КУпАП

Головною причиною закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених статтею 38 цього КУпАП, є ухилення особи, що притягається до адміністративної відповідальності, від явки на виклик судді районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду, і неможливість органів Національної поліції здійснити привід особи до суду.

УВАГА! З 01.07.2021 року у зв'язку із внесенням змін до ч. 2 ст. 268 КУпАП у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173–2 КУпАП, присутність особи, що притягається до адміністративної відповідальності не є обов'язковим.

Велику чисельність прийнятих судами у 2020 році постанов, складали постанови про здійснення приводу до суду особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Так, Жовтневим районним судом м. Маріуполь винесено 132 постанови про здійснення приводу, що складає 18% від загальної кількості винесених судом постанов; Приморським районним судом у м. Маріуполь – 165 постанов про здійснення приводу, що складає 27% від загальної кількості винесених судом постанов; Орджонікідзевським районним судом у м. Маріуполь – 195 постанов про здійснення приводу, що складає 25% від загальної кількості винесених судом постанов; Іллічівським районним судом у м. Маріуполь – 599 постанов про здійснення приводу, що складає 49% від загальної кількості винесених судом постанов.

Співвідношення винесених постанов про здійснення приводу із загальною кількістю винесених постанов

Жовтневий суд

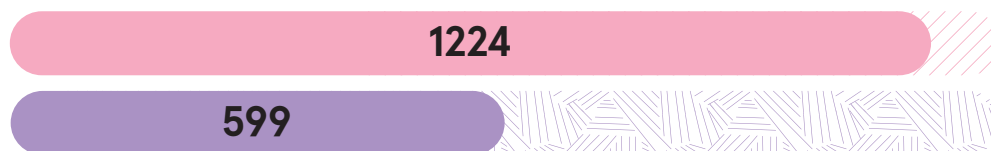
Приморський суд

Орджонікідзевський суд

Іллічівський суд

● Загальна кількість постанов

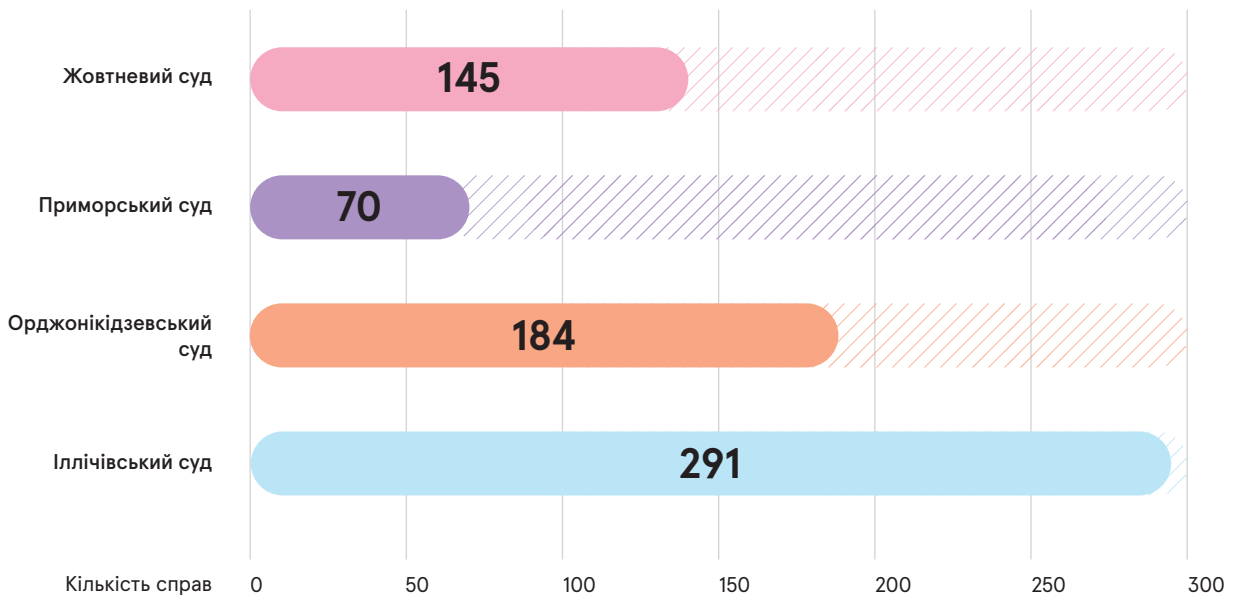
● Кількість постанов про здійснення приводу

Вважаємо, що внесені Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі» зміни до ч. 2 ст. 268 КУпАП значно зменшать навантаження на суди при розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП.

Серед винесених судами постанов непоодинокі випадки застосування положень ст. 22 КУпАП, які передбачають можливість звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення та винесення зауваження.

Так, Жовтневим районним судом м. Маріуполь винесено 82 постанови про звільнення від адміністративної відповідальності у зв'язку із малозначністю правопорушення; Приморським районним судом у м. Маріуполь – 20 постанов; Орджонікідзевським районним судом у м. Маріуполь – 39 постанов; Іллічівським районним судом у м. Маріуполь – 55 постанов.

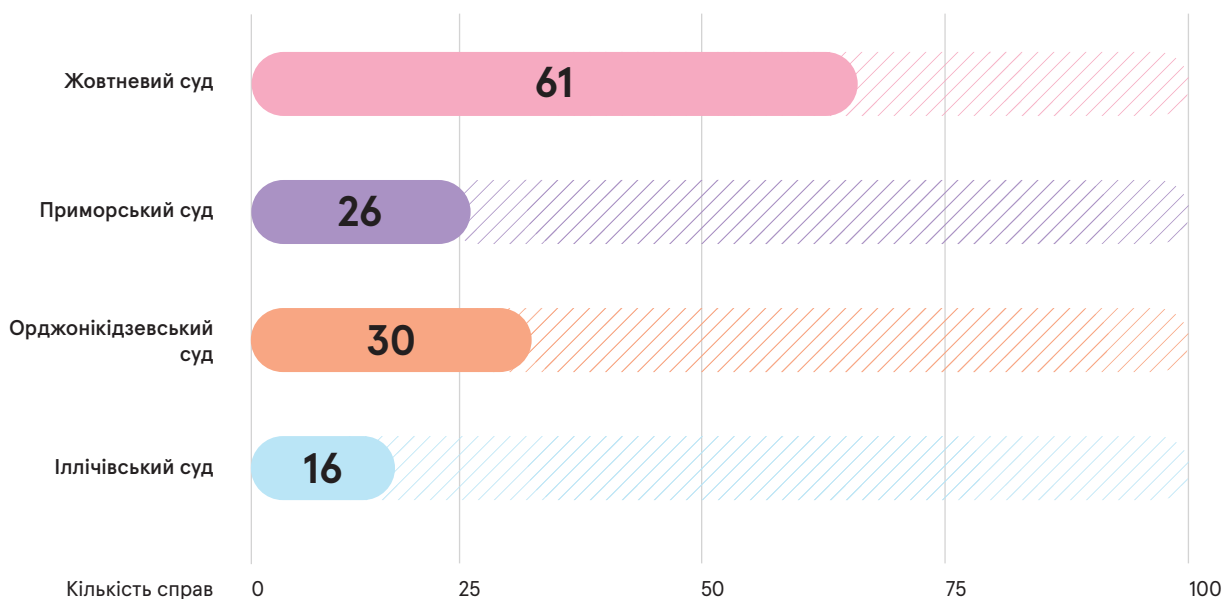
Інформація щодо загальної чисельності винесених постанов про звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення та винесення зауваження

Окремої уваги заслуговують винесені постанови у справах про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 173-2 КУпАП, якими повертаються на доопрацювання матеріали справ суб'єкту, що їх надіслав, для усунення недоліків у зв'язку із неналежним оформленням матеріалів, що у них містяться.

Так, у 2020 році районними судами м. Маріуполь винесено 133 постанови із резолютивною частиною «Матеріали про притягнення ОСОБА_1 до адміністративної відповідальності за ч. ...ст. 173-2 КУпАП повернути до ... для належного оформлення».

Інформація щодо загальної чисельності винесених постанов про повернення матеріалів на доопрацювання для належного оформлення

Найбільшу кількість у відсотковому відношенні до винесених постанов було повернено на доопрацювання Жовтневим районним судом м. Маріуполь 8,4% від загальної кількості винесених судом постанов; Приморським районним судом у м. Маріуполь — 4,3% від загальної кількості винесених судом постанов; Орджонікідзевським районним судом у м. Маріуполь — 3,9% від загальної кількості винесених судом постанов; Іллічівським районним судом у м. Маріуполь — 1,3% від загальної кількості винесених судом постанов.

02

**Інформація щодо
допущених помилок
працівниками
національної поліції
при документуванні
адміністративних
правопорушень,
передбачених
статтею 173-2 КУпАП**

Аналіз постанов, якими матеріали повертаються на доопрацювання, дозволив нам виокремити такі найтипівші помилки в оформленні справ про адміністративні правопорушення, які послужили підставами для прийняття судами рішення про повернення, які ранжовано нами залежно від частоти їх допущення працівниками поліції:

1. Для доведення повторності вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-2 КУпАП, та його кваліфікації за частиною 2 не долучена до справи постанова про притягнення до адміністративної відповідальності (оскільки суди визнають належним доказом притягнення до адміністративної відповідальності та накладення адміністративного стягнення лише належним чином завірену копію постанови про накладення адміністративного стягнення) — **47 випадків.**
2. При описі суті правопорушення не вказано ознаку «повторність» при одночасній кваліфікації дій правопорушника за ч. 2 ст. 173 КУпАП — **30 випадків.**
3. В протоколі про адміністративне правопорушення не зазначено частини статті 173-2 КУпАП, за якою кваліфіковано діяння — **10 випадків.**
4. Неправильна кваліфікація адміністративного правопорушення — **10 випадків**, з них:
 - викладений у протоколі склад адміністративного правопорушення свідчить про повторність, а в графі «Чим вчинив (ла) правопорушення, передбачене частиною» замість 2 частини (повторність) зазначено частину 1 ст. 173-2 КУпАП — 8 випадків;
 - дії особи, що притягається до адміністративної відповідальності кваліфіковано за ч. 2 ст. 173-2 КУпАП, як повторне вчинення, на підставі попередньо складеного протоколу про адміністративне правопорушення за аналогічне діяння, за яким ще не притягнуто особу до адміністративної відповідальності — 1 випадок.
 - Дії кваліфіковано як адміністративне правопорушення, проте суддею вбачається склад кримінального злочину — 1 випадок.
5. До матеріалів справи про адміністративне правопорушення не долучено копію термінового заборонного припису у випадку кваліфікації діяння як «порушення вимог термінового заборонного припису» — **8 випадків.**
6. Матеріали адміністративного правопорушення направлено не за підвідомчістю — **7 випадків.**
7. В протоколі про адміністративне правопорушення при описі суті правопорушення не зазначено прізвище, ім'я, по батькові потерпілої особи — **7 випадків.**

8. До матеріалів справи про адміністративне правопорушення долучено неякісну копію термінового заборонного припису, за якою неможливо встановити зміст викладеної в ньому інформації — **5 випадків.**
9. В протоколі про адміністративне правопорушення при описі суті правопорушення не зазначено адресу місця вчинення адміністративного правопорушення — **5 випадків.**
10. В протоколі про адміністративне правопорушення не зазначена потерпіла особа — **4 випадки.**
11. В протоколі про адміністративне правопорушення наявні виправлення — **4 випадки.**
12. До матеріалів справи у якості доказу повторності вчинення адміністративного правопорушення долучено копію постанови суду, якою провадження у справі про притягнення особи до адміністративної відповідальності за ст. 173-2 КУпАП було закрито — **3 випадки.**
13. В матеріалах справи про адміністративне правопорушення відсутня інформація про документ, який посвідчує особу правопорушника — **3 випадки.**
14. Протокол про адміністративне правопорушення складений російською мовою — **2 випадки.**
15. В протоколі про адміністративне правопорушення викладена суть порушення не відповідає диспозиції ст. 173-2 КУпАП, не містить всіх ознак об'єктивної сторони даного правопорушення, зокрема, не зазначені такі обов'язкові ознаки складу даного правопорушення, як наслідки та причинний зв'язок — **2 випадки.**
16. При викладенні фабули протоколу про адміністративне правопорушення не зазначено час вчинення протиправного діяння — **1 випадок.**
17. У випадку кваліфікації протиправного діяння як «порушення вимог термінового заборонного припису» в протоколі не зазначено серію, номер та дату винесеного термінового заборонного припису, вимоги якого були порушені особою, не надано підтвердження того, що особа була ознайомлена з винесеним терміновим заборонним приписом — **1 випадок.**
18. Неправильно вказана адреса місця проживання, що унеможливило здійснення приводу — **1 випадок.**

19. До матеріалів справи про адміністративне правопорушення додано рапорт, який не відповідає протоколу про адміністративне правопорушення — **1 випадок.**
20. В протоколі про адміністративне правопорушення не зазначено кількість аркушів, що додано до протоколу — **1 випадок.**
21. В протоколі про адміністративне правопорушення відсутній підпис посадової особи, що його склала — **1 випадок.**
22. В протоколі про адміністративне правопорушення при описі суті правопорушення не зазначено дату вчинення протиправного діяння — **1 випадок.**
23. В протоколі про адміністративне правопорушення при описі суті правопорушення зазначено дві адреси місця вчинення адміністративного правопорушення — **1 випадок.**
24. Не зазначено свідків правопорушення, не додано пояснень особи, яка в протоколі зазначила про свою не згоду з порушенням, додано лише пояснення потерпілої, рапорт та не читабельні копії термінового заборонного припису стосовно кривдника і не читабельну форму оцінки вчинення домашнього насильства, з яких не можливо встановити чи було заподіяно потерпілій шкоду протиправними діями особи та не надано жодних доказів на підтвердження скоєного адміністративного правопорушення — **1 випадок.**
25. В протоколі про адміністративне правопорушення відсутнє пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, по суті порушення, таке пояснення не додано до матеріалів справи на окремому аркуші, так само як і не зазначено відмову такої особи від надання пояснень — **1 випадок.**
26. В протоколі про адміністративне правопорушення не зазначена стаття, за якою кваліфікуються дії — **1 випадок.**
27. В протоколі про прийняття заяви від постраждалої особо відсутня дата — **1 випадок.**
28. В поясненнях осіб, що долучені до матеріалів справи відсутня дата — **1 випадок.**

03

**Практичні
рекомендації щодо
документування
адміністративних
правопорушень,
передбачених
статтею 173-2
КУпАП**

Аналіз виявлених типових помилок в оформленні справ про адміністративні правопорушення, дозволяє надати такі практичні рекомендації працівникам Національної поліції України щодо документування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП.

Загальні рекомендації:

1. Усі реквізити протоколу про адміністративне правопорушення заповнюються чорнилом чорного або синього кольору, розбірливим почерком, державною мовою.
2. Не допускаються закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу про адміністративне правопорушення, а також унесення додаткових записів після того, як протокол про адміністративне правопорушення підписано особою, стосовно якої його складено.
3. Забороняється залишення незаповненими графи протоколу. Усі реквізити протоколу про адміністративне правопорушення заповнюються, тобто, якщо відомостей немає, **ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ** залишати вільне місце. У випадку відсутності інформації може застосовуватися прочерк «—» чи літера «Z», або робиться запис про відсутність словами, наприклад, «немає», «не надав», «не заподіяно», «відсутні» тощо.
4. Забороняється застосовувати скорочення, окрім загальноживаних, наприклад, забороняється писати т/б замість «тимчасово безробітний».

Рекомендації щодо уникнення виявлених типових помилок:

1. Стаття 173-2 КУпАП України «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» містить дві частини, тобто основний склад адміністративного правопорушення – ч. 1 ст. 173-2 КУпАП та кваліфікований склад – ч. 2 ст. 173-2 КУпАП, яка передбачає повторність. У зв'язку з чим при документуванні адміністративного

правопорушення, передбаченого ст. 173-2 КУпАП працівникам поліції необхідно звертати увагу на правильність визначення частини статті та здійснення її запису у відповідну графу протоколу.

2. До матеріалів адміністративної справи у якості доказів повинні надаватися належним чином оформлені адміністративно-процесуальні документи або копії документів (за їх наявності):
 - заява постраждалої особи чи особи, яка повідомила про вчинене домашнє насильство;
 - пояснення особи, що притягається до адміністративної відповідальності;
 - пояснення потерпілої(лих) особи;
 - пояснення свідків;
 - форма оцінки ризиків вчинення домашнього насильства;
 - якісна копія термінового заборонного припису;
 - інші документи, що мають значення для розгляду адміністративної справи.
3. Описуючи у фабулі склад адміністративного правопорушення в обов'язковому порядку, необхідно вказувати дату, час, адресу місця вчинення адміністративного правопорушення, прізвище, ім'я по батькові особи, яка його вчинила, і особи (осіб), відносно якої воно вчинено, опис протиправного діяння, який повинен точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у статті 173-2 КУпАП, обставини, що пом'якшують (ст. 34 КУпАП) чи обтяжують (ст. 35 КУпАП) відповідальність за адміністративне правопорушення.
4. У випадку кваліфікації протиправного діяння як «порушення вимог термінового заборонного припису» в описі суті правопорушення обов'язково зазначається серія, номер та дату винесеного термінового заборонного припису, вимоги якого були порушені особою, зазначається підтвердження того, що особа була ознайомлена з винесеним терміновим заборонним приписом.

5. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, підписати протокол про адміністративне правопорушення у ньому робиться про це запис, а даний факт в обов'язковому порядку засвідчується підписами понятих.
6. При кваліфікації діяння як вчинення особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених ч. 1 ст. 173-2 КУпАП:
 - кваліфікація діяння за ч. 2 ст. 173-2 КУпАП можливе лише за наявності винесеної судом постанови про притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 173-2 КУпАП, оскільки особа вважається притягнутою до адміністративної відповідальності виключно після винесення постанови про накладення стягнення (ст. 24 КУпАП). Зверніть увагу, що складання відносно особи лише протоколу про адміністративне правопорушення (без подальшого винесення постанови) не свідчить про факт притягнення її до адміністративної відповідальності;
 - до матеріалів справи про адміністративне правопорушення повинна додаватися належним чином завірена копія постанови про накладення адміністративного стягнення за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 173-2 КУпАП;
 - описуючи у фабулі склад адміністративного правопорушення, в обов'язковому порядку необхідно вказувати кваліфікуючу ознаку «повторність». Наприклад, «01.09.2021 р. о 20-00 год. за адресою м. Маріуполь вул. Троїцька, буд. 71, кв. 15 гр. Попов П.П. повторно, протягом року, вчинив відносно своєї дружини Петрової Н.С. домашнє насильство — умисні дії економічного і психологічного характеру, що виражалися у позбавленні коштів та висловлюванні на її адресу нецензурної лайки, образ і залякувань».

04

**Рекомендації щодо
заповнення протоколу
про адміністративне
правопорушення,
передбачене
ст. 173-2 КУпАП**

Розглянемо особливості заповнення бланку протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 173-2 КУпАП:

1. «Дата»

Існують два способи оформлення дати документа:

- цифровий — арабськими цифрами в один рядок у послідовності число, місяць, рік, наприклад, 21.03.2020. Всього 8 цифр.
- словесно-цифровий — застосовується у нормативно-правових актах і фінансових документах, наприклад, 21 березня 2020 року.

Сам бланк протоколу передбачає, що в цьому випадку необхідно використовувати словесно-цифровий спосіб.

2. «Місце складення протоколу»

В п. 9 розділу II Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції чітко зазначено, що у цій графі зазначається «населений пункт або географічна точка», а не поштова адреса. Тобто зазначається населений пункт, в якому перебуває правопорушник та уповноважений поліцейський на момент складання протоколу. Наприклад, м. Маріуполь.

3. «Посада, найменування органу поліції, звання, П.І.Б. особи, яка склала протокол»

Враховуючи замалий обсяг місця для викладення інформації допускається застосування абrevіатурних загальновідомих скорочень в посаді. Наприклад, «Я, дільничний офіцер поліції ВП №1 Маріупольського РУП ГУНП в Донецькій області лейтенант поліції Іванов Іван Іванович».

4. «Склав цей протокол про те, що громадянин(ка)»

Зазначається повністю, без скорочення печатними літерами прізвище, ім'я та по батькові особи, яка притягується до адміністративної відповідальності зазначаються (ПЕТРОВ ПЕТРО ПЕТРОВИЧ).

5. «Дата і місце народження»

Враховуючи замалий обсяг місця для викладення інформації дату народження рекомендовано зазначати цифровим способом 15.05.1980. Місце народження зазначається населений пункт — м. Маріуполь.

6. «Місце проживання»

Вказується адреса за таким прикладом: м. Маріуполь, вул. Троїцька, буд. 71, кв. 15.

7. «Місце реєстрації»

У разі, якщо адреса проживання співпадає з адресою реєстрації зазначається «зарєєстрований за місцем проживання» або пишеться адреса за таким прикладом: м. Маріуполь, вул. Троїцька, буд. 71, кв. 15.

8. «Номер телефону»

Зазначається контактний (мобільний або міський абонентський) номер +38 (067) 347 03 02. У випадку, якщо особа не надала контактний номер зазначається «надати відмовився», у випадку, якщо особа немає контактного номеру — «не має».

9. «Місце роботи, навчання (посада)»

Вказується найменування підприємства, установи, організації, де працює особа (її посада) або закладу, де навчається особа. Наприклад, АТП №2, водій. Якщо особа не працює зазначається «тимчасово безробітний(-на)» або «перебуває/не перебуває на обліку в центрі зайнятості».

10. «Особу встановлено»

Зазначається назва документу, що посвідчує особу (серія, номер паспорта, дата видачі й назва органу, що його видав, або серія, номер іншого документа, що посвідчує особу, яка вчинила правопорушення (службове чи пенсійне посвідчення, студентський квиток), дата видачі й найменування підприємства, установи, організації, що його видали).

УВАГА!!! НЕ ДОПУСКАЄТЬСЯ встановлення особи, відносно якої складається протокол про адміністративне правопорушення, виключно з її слів. **НЕ ДОПУСКАЄТЬСЯ** зазначення в протоколі, що особу встановлено за допомогою відповідних спеціальних інформаційних баз поліції, МВС, соціальних мереж тощо.

Особа, що вчинила правопорушення повинна бути ідентифікована виключно за документом, що засвідчує особу (паспорт, водійське посвідчення, пенсійне посвідчення, військовий квиток, службове посвідчення (перепустка) тощо) та не викликає сумнівів у своїй справжності (відповідності).

11. «Чи притягувався (-лася) до адміністративної відповідальності»

Якщо особа не притягалася до адміністративної відповідальності в графі зазначається «не притягувався (-лася)». Якщо особа притягалася до адміністративної відповідальності зазначається інформація щодо її притягнення особи. Наприклад, за даними ІПС «Цунамі» 12.08.2020 року притягувався до адміністративної відповідальності за ст. 173 КУпАП, постановою Шевченківського районного суду м. Києва №522/11712/19.

УВАГА!!! Зверніть увагу, що особа вважається притягнутою до адміністративної відповідальності виключно після винесення постанови про накладення стягнення (ст. 24 КУпАП). Зверніть увагу, що складання відносно особи лише протоколу про адміністративне правопорушення (без подальшого винесення постанови) не свідчить про факт притягнення до відповідальності.

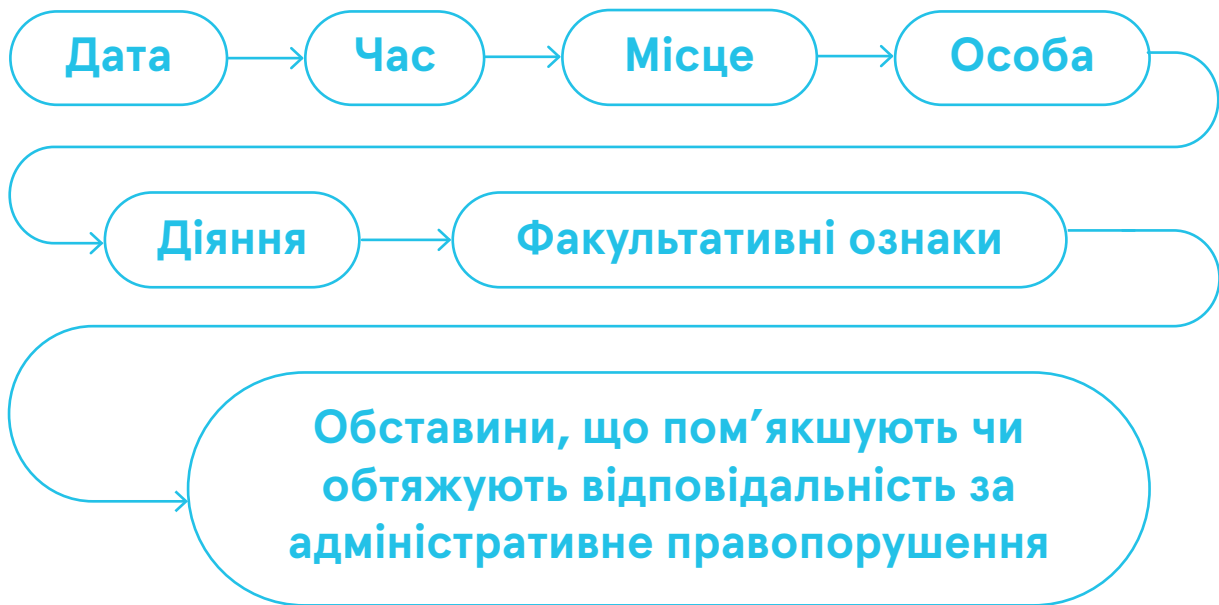
12. «Склад адміністративного правопорушення»

Зазначається дата, час, місце вчинення і суть учиненого адміністративного правопорушення.

Наприклад, «01.09.2021 р. о 20-00 год. за адресою м. Маріуполь вул. Троїцька, буд. 71, кв. 15 гр. Попов П.П., перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, вчинив відносно своєї дружини Петрової Н.С. домашнє насильство – умисні дії економічного і психологічного характеру, що виражалися у позбавленні коштів та висловлюванні на її адресу нецензурної лайки, образ і залякувань».

ВАЖЛИВО!!! Зверніть увагу, що суть адміністративного правопорушення (опис протиправного діяння) повинно точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у статті 173-2 КУпАП. Тобто важливо зазначити не сам факт домашнього насильства, а об'єктивну сторону, тобто сукупність передбачених ст. 173-2 КУпАП ознак, що характеризують зовнішній прояв адміністративного правопорушення. Крім того, зазначаючи форму домашнього насильства (фізичне, економічне, психологічне) необхідно зазначити, в чому вона проявляється з урахуванням, ознак викладених у п. 4, 14, 17 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Для зручності, пропонуємо використовувати таку текстову формулу для опису сутності адміністративного правопорушення:

Дата 01.09.2021 р.

Час о 20-00 год.

Місце за адресою м. Маріуполь вул. Троїцька, буд. 71, кв. 15

Особа гр. Петров П.П.

Діяння Вчинив відносно своєї дружини Петрової Н.С. домашнє насильство – умисні дії економічного і психологічного характеру, що виражалися у позбавленні коштів та висловлюванні на її адресу нецензурної лайки, образ і залякувань, у присутності їх дитини

Факультативні ознаки Можуть зазначатися знаряддя правопорушення, спосіб його вчинення, мотив тощо

Обставини, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення Зазначаються обставини, передбачені ст. 34, 35 КУпАП. Наприклад, «перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння», «на вимогу працівників поліції припинити протиправні дії не реагував» тощо

13. «Чим вчинив (ла) правопорушення, передбачене частиною»

Зазначається конкретна частина статті 173-2 КУпАП – «частиною 1 статті 173-2 КУпАП».

14. «Свідки»

Зазначається прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання осіб, про які є дані, що їм відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню по даній справі. Зазвичай за фактами вчинення домашнього насильства свідками можуть бути особи, що проживають в одній квартирі з потерпілою, наприклад, батьки, брати, сестри, а також сусіди.

15. «Потерпілий (і)»

Зазначається прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання потерпілої (лих) осіб (и).

УВАГА! У справах про адміністративні правопорушення щодо вчинення домашнього насильства ЗАВЖДИ є потерпіла особа, якою відповідно до п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» є особа, яка постраждала від домашнього насильства (далі – постраждала особа) – особа, яка зазнала домашнього насильства у будь-якій формі. У випадку вчинення домашнього насильства у присутності дитини, яка стала свідком (очевидцем) такого насильства, вона визнається дитиною, яка постраждала від домашнього насильства і також зазначається як потерпіла особа.

16. «Пропорушенням заподіяно матеріальну шкоду»

У разі заподіяння матеріальної шкоди в результаті вчинення домашнього насильства зазначається: прізвище, ім'я та по батькові особи, якій заподіяно матеріальну шкоду, в чому вона виражалася, її розмір. Наприклад, «гр.

Петровій Н.С. розбито мобільний телефон Apple iPhone 7 орієнтовною вартістю 7000 грн.». Якщо матеріальна шкода не заподіялася, у цій графі зазначається «не заподіяно».

17. «Гр-ну(ці) _____ роз'яснено його»

У цій графі обов'язково повинно бути зазначено дату та час і місце розгляду справи. Звертаємо увагу, що за загальним правилом відповідно до ч. 1 ст. 276 КУпАП справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення. Використане в статті словосполучення «за місцем його вчинення» визначає адміністративно-територіальну одиницю, на яку поширюється юрисдикція відповідного органу, уповноваженого законом розглядати справу про адміністративне правопорушення³. Отже, треба зазначити місцевий суд загальної юрисдикції, який відноситься до адміністративно-територіальної одиниці, за адресою якої вчинено правопорушення, передбачене ст. 173-2 КУпАП.

УВАГА! Не зазначення дати, часу і місця розгляду справи є порушенням процесуальних прав особи, що притягається до адміністративної відповідальності, передбачених ст. 268 КУпАП, а також процедури провадження у справах про адміністративні правопорушення.

18. «Проведено особистий огляд та огляд речей, передбачений статтею 264 КУпАП, що були у гр-на(ки), та згідно зі статтею 265 КУпАП виявлені речі вилучено для тимчасового зберігання»

Зазначена графа заповнюється у разі застосування заходів забезпечення провадження у справі про адміністративне правопорушення. Необхідно зазначити перелік речей, цінностей, документів, які вилучаються, їх індивідуальні ознаки. Якщо ж особистий огляд та огляд речей не проводився, то зазначається, що «особистий огляд та огляд речей не проводився, речі не вилучались».

³ Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 276 Кодексу України про адміністративні правопорушення № 5-рп/2015 від 26.05.2015.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-15#Text>

19. «Пояснення особи, яка притягується до адміністративної відповідальності є важливою частиною протоколу»

Кривднику пропонується власноруч в протоколі надати письмове пояснення по суті вчиненого ним адміністративного правопорушення, тобто відповісти на питання: яка мета, мотив, що стало причиною вчинення правопорушення, чи усвідомлює правопорушник протиправність своїх дій та наслідки.

Враховуючи замалий обсяг зазначеної графі протоколу, доцільно оформлювати пояснення на окремому аркуші, про що робиться запис в графі «додається на окремому аркуші».

У випадку відмови від підписання протоколу і надання пояснень, цей факт засвідчується підписами понятих.

УВАГА!!! Зверніть увагу, що особа, яка притягується до адміністративної відповідальності, згідно зі статтею 63 Конституції України не несе відповідальності за відмову давати пояснення щодо себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів.

20. «Заяви та клопотання»

Відповідно до статті 268 КУпАП особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, може надавати заяви та клопотання. У випадку, якщо такі надходили у графі викладається суть заявленої заяви чи клопотання, наприклад, про направлення матеріалів для розгляду справи до конкретного суду, про перенесення дати розгляду справи тощо. Якщо заяви та клопотання не надходили у цій графі записуємо «не надходили».

21. «Рішення керівництва органу поліції за заявою, клопотанням»

У випадку, якщо надходили заяви або клопотання від особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, то в цій графі зазначається інформація щодо прийнятого рішення, наприклад, «клопотання про перенесення дати розгляду справи на 10.09.2021 незадоволено». Якщо заяви та клопотання не надходили у цій графі записуємо «не приймалися».

22. «До протоколу додається»

Зазначаються адміністративно-процесуальні документи, які складаються за фактом вчинення домашнього насильства.

УВАГА!!! За кожним фактом вчинення домашнього насильства поліцейський проводить оцінку ризиків, тому Форма оцінки ризиків вчинення домашнього насильства є документом, який завжди додається до протоколу про адміністративне правопорушення, складеного за ст. 173-2 КУпАП.

Зазвичай у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП, до протоколу додаються: заява постраждалої особи чи особи, яка повідомила про вчинене домашнє насильство, пояснення особи, що притягається до адміністративної відповідальності, пояснення потерпілої(лих) особи, пояснення свідків, форма оцінки ризиків вчинення домашнього насильства, терміновий заборонний припис стосовно кривдника (за умови, якщо він виносився). Саме тому, у зазначеній графі робиться запис за таким прикладом: «заява гр. Петрової Н.С., пояснення гр. Петрової Н.С., пояснення гр. Петрова П.П., форма оцінки ризиків вчинення домашнього насильства».

23. «Підпис посадової особи органу поліції, яка склала протокол»

УВАГА!!! У цій графі зазначається тільки особистий підпис, без зазначення прізвища і ініціалів.

24. «Другий примірник протоколу про адміністративне правопорушення отримав»

Протокол про адміністративне правопорушення складається у двох примірниках, один з яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, тому в ньому зазначається дата, особистий підпис, прізвище і ініціали особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Висновки

В ході дослідження проведений аналіз 3320 постанов (100%) , прийнятих чотирма районними судами міста Маріуполь у період з 01 січня 2020 року до 31 грудня 2020 року за категорією справи «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» (ст. 173-2 КУпАП), що містяться у Єдиному державному реєстрі судових рішень. Постанови у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП, що виносилися протягом 2020 року систематизовано за такими критеріями:

- суди, якими виносилися постанови;
- підставами винесення;
- видами адміністративних стягнень;
- підставами закриття.

Так, проведений аналіз виявив, що із 3320 винесених судами постанов лише 1018 постанов про притягнення осіб до адміністративної відповідальності, що складає лише 30,6% із загальної чисельності. З них 20,7%, що охоплює 690 прийнятих судами постанов, є постановами про закриття провадження за різними підставами. Найбільш чисельною підставою для закриття провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП, є закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених ч. 2 статті 38 цього КУпАП, оскільки за зазначеною категорією справ стягнення може бути накладено не пізніш як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні — не пізніш як через три місяці з дня його виявлення.

лише
30,6%

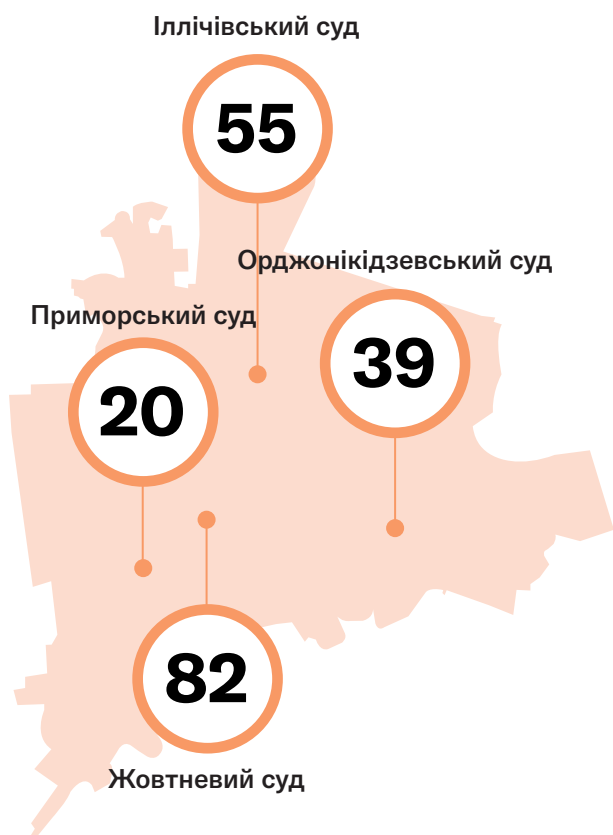
судових постанов
про притягнення
до адміністративної
відповідальності

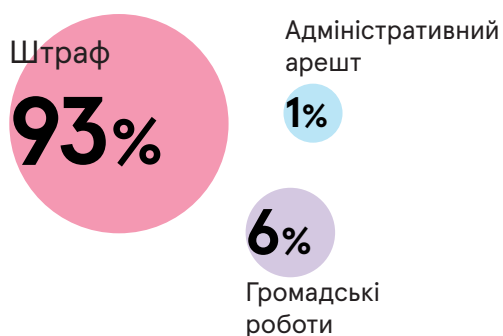
20,7%

судових постанов
про закриття
провадження
за різними
підставами

Випадки застосування положень ст. 22 КУпАП районними судами в м. Маріуполь

Кількість випадків застосування стягнення

Серед винесених судами постанов непоодинокі випадки застосування положень ст. 22 КУпАП, які передбачають можливість звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення та винесення зауваження. Так, Жовтневим районним судом м. Маріуполь винесено 82 постанови про звільнення від адміністративної відповідальності у зв'язку із малозначністю правопорушення; Приморським районним судом у м. Маріуполь — 20 постанов; Орджонікідзевським районним судом у м. Маріуполь — 39 постанов; Іллічівським районним судом у м. Маріуполь — 55 постанов.

Аналіз справ також засвідчив, що найбільш розповсюдженим видом адміністративного стягнення, що застосовується до осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності за ст. 173-2 КУпАП, залишається штраф, який накладався у якості стягнення у 93% випадків, накладення стягнення у вигляді громадських робіт було застосовано у 6% випадків, адміністративний арешт — 1% випадків.

Окремої уваги заслуговують винесені постанови у справах про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 173-2 КУпАП, якими повертаються на доопрацювання матеріали справ суб'єкту, що їх надіслав, для усунення недоліків у зв'язку із неналежним оформленням матеріалів, що у них містяться — 113 постанов.

Аналіз постанов, якими матеріали повертаються на доопрацювання, дозволив нам виокремити такі найтипівіші помилки в оформленні справ про адміністративні правопорушення, які послужили підставами для прийняття судами рішення про повернення, які ранжовано залежно від частоти їх допущення працівниками поліції.

Найпоширенішими помилками виявлено такі:

1. Для доведення повторності вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-2 КУпАП, та його кваліфікації за частиною 2 не долучена до справи поста-

нова про притягнення до адміністративної відповідальності (оскільки суди визнають належним доказом притягнення до адміністративної відповідальності та накладення адміністративного стягнення лише належним чином завірену копію постанови про накладення адміністративного стягнення) — 47 випадків.

2. При описі суті правопорушення не вказано ознаку «повторність» при одночасній кваліфікації дій правопорушника за ч. 2 ст. 173 КУпАП — 30 випадків.

В результаті проведеного аналізу підготовлено загальні та деталізовані практичні рекомендації працівникам Національної поліції України щодо документування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП.

Таким чином, узагальнення судової практики місцевих загальних судів м. Маріуполь при розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП, за 2020 рік показало, що працівники Національної поліції України в цілому додержуються приписів законодавства щодо документування адміністративних правопорушень, зазначеної категорії справ, а для усунення виявлених недоліків працівникам поліції необхідно:

- ретельно перевіряти інформацію про можливе вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-2 КУпАП, правильно кваліфікувати протиправні діяння, тобто здійснювати аналіз фактичних ознак діяння і проводити їх ототожнення з ознаками складу правопорушення, що містяться в порушеній адміністративно-правовій нормі;
- правильно складати адміністративно-процесуальні документи у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП, особливо протокол про адміністративні правопорушення;

- долучати до адміністративної справи належним чином оформлені докази;
- своєчасно, без зволікань, передавати матеріали справ про адміністративні правопорушення до суду;
- у разі повернення матеріалів на доопрацювання своєчасно виконувати судові рішення та повертати матеріали справи до суду;
- використовувати у правозастосовній діяльності науково-практичні рекомендації щодо документування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-2 КУпАП.

